

dr hab. Gracjan Szymczak
Wydział Instrumentalny, Katedra Fortepianu
Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu
Dziedzina sztuki
Dyscyplina artystyczna: sztuki muzyczne

Wrocław, 3 stycznia 2023 r.

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ pana mgr. ZuQuan Zhou

Zlecniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, pismo dr hab. Moniki Gardoń-Preinl, prof. AMKP z dnia 8 grudnia 2022 r. na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.) oraz § 19 ust. 1 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, zatwierdzonym Uchwałą Nr 12/2022 Senatu Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie z dnia 26 maja 2022 r.

Dotyczy:

Uchwały Nr 3/2022 Składu Orzekającego Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr. Zhou ZuQuan z dnia 5 grudnia 2022 r.

Do nadesłanego przez Przewodniczącą Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej w Krakowie dr hab. Monikę Gardoń-Preinl, prof. AMKP pisma z dnia 8 grudnia 2022 r. informującego o wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej **Pana mgr. Zhou ZuQuan** pt. *„Rezonans Kaprysów op. 1 Niccolò Paganiniego w Studien nach Capricen von Paganini op. 3 Roberta Schumanna i Grandes études de Paganini S.141 Franciszka Liszta – różnorodność wirtuozerii i ekspresji w okresie Romantyzmu”* została dołączona stosowna dokumentacja m.in.:

- 1 egz. pracy doktorskiej w języku polskim (w formie papierowej i elektronicznej)
- płyta CD z nagraniem dzieła artystycznego
- wykaz dorobku artystycznego wraz z życiorysem naukowym (w formie elektronicznej)

Podstawowe dane o Kandydacie:

Pan mgr ZuQuan Zhou w latach 2007-2011 odbył studia licencjackie w Chińskim Konserwatorium Muzycznym w Pekinie, gdzie następnie w latach 2012-2015 uzyskał tytuł magistra. Kolejno wstąpił do Orkiestry Symfonicznej Armii Chińskiej. Jak sam Doktorant zaznacza - od tego czasu zaczął dopiero brać udział w konkursach pianistycznych w Chinach na różnych szczeblach. Kolejnym krokiem było objęcie posady nauczyciela akademickiego uczącego fortepianu na Wydziale Muzycznym Uniwersytetu Chongqing.

Od 2019 r. mgr Zhou rozpoczął staż artystyczny w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie w klasie dr. hab. Gajusza Kęski.

Doktorant w swoim życiorysie oraz na wykazie wymienia liczne konkursy pianistyczne rangi lokalnej oraz międzynarodowej, w których brał udział. Wszystkie konkursy odbywały się jednak w Chinach, a brak w dokumentacji chociażby skanów dyplomów uniemożliwia weryfikację wiarygodności podanych informacji. Sytuacja jest analogiczna do opisanej działalności naukowej oraz działalności koncertowej. Dodatkową barierę utrudniającą poszukiwania informacji w Internecie, które potwierdzałyby podane osiągnięcia, jest sam język chiński i braki w tłumaczeniach na język angielski.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska pana mgr. ZuQuan Zhou pt. „*Rezonans Kaprysów op. 1 Niccolò Paganiniego w Studien nach Capricen von Paganini op. 3 Roberta Schumanna i Grandes études de Paganini S.141 Franciszka Liszta – różnorodność wirtuozerii i ekspresji w okresie Romantyzmu*” składa się z dwóch elementów: dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD i jego opisu w formie pracy pisemnej, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym wyżej tytułem.

Na płycie CD utrwalono następujące utwory:

Robert Schumann:

Studien nach Capricen von Paganini op. 3

1: a-moll

2: E-dur Allegretto

3: C-dur Andante

4: B-dur Allegro

5: Es-dur Lento - Allegro Assai

6: g-moll Allegro molto

Franciszek Liszt:

Grandes études de Paganini S.141

1: g-moll Andante - Non troppo lento

2: Es-dur Andante - Andantino Capriccioso

3: gis-moll Allegretto. "La Campanella"

4: E-dur Vivo

5: E-dur Allegretto

6: a-moll Quasi Presto

Płyta CD została nagrana w 2022 roku w Krakowie. Na etykiecie płyty brak jest informacji o dokładnym miejscu, czasie nagrania oraz o instrumencie.

Ocena nagrania audio

Pan mgr ZuQuan Zhou podjął się nagrania łącznie dwunastu wirtuozowskich etiud, opartych na *Kaprysach* Niccolò Paganiniego, zaaranżowanych przez Roberta Schumana oraz Franciszka Liszta. Samo już wykonanie całej serii tak wymagających utworów jest osiągnięciem rzadkim i spektakularnym. Pianistę cechuje klarowny i szlachetny dźwięk, czystość pedalizacyjna, swoboda w panowaniu nad czasem, duża biegłość techniczna, a także dobre wyczucie stylistyki.

Pierwszą *Etiudę* zapisaną na płycie Artysta gra bardzo sprawnie, we właściwym charakterze, należycie operuje także dynamiką. Momentami jednak, w części Agitato, słychać pewne braki w precyzji, polegające na niedokładnej „dykcji” palcowej. Kolejną *Etiudę* (E-dur) Pianista przedstawia w sposób bardzo poetycki - z dużą gracją. Delikatne niedokładności techniczne słyszalne są w przebiegach trzydziestodwójkowych w końcowej części utworu. Odniosłem także wrażenie, że instrument nie był

tu perfekcyjnie nastrojony. *Etiuda nr 3 C-dur* grana jest długą frazą, szlachetnym i jasnym dźwiękiem z dużą kulturą pianistyczną. Jedynym mankamentem, w moim odczuciu, jest brak legato we frazach granych oktavami. W następnym utworze (*Etiudzie nr 4*) Doktorant znakomicie panuje nad czasem - stosuje bardzo naturalne i logiczne rubato. Część środkowa (minore) została przedstawiona bardzo czytelnie w prawidłowym, burzliwym charakterze. W skrajnych częściach przedostatniej etiudy Schumana pan mgr ZuQuan Zhou bardzo klarownie prowadzi głosy melodyczne. Jej część środkowa (w tonacji c-moll) jest przedstawiona w należyłym nastroju, lecz słychać pewne braki precyzji (zwłaszcza przy grze 4. i 5. palcem prawej ręki). *Etiuda nr 6* to utwór najbardziej żywiołowy w całym cyklu, w którym Pianista pokazuje, że jest w stanie sprostać trudnym przebiegom szesnastkowym w partii lewej ręki. Podobnie jak w etiudzie nr 3 lekki niedosyt sprawia prowadzenie frazy legato w oktavach, które brzmi zbyt „krzykliwe”, a za mało „elastyczne”.

Pierwsza z cyklu 6 wielkich *Etiud* Liszta na temat Paganiniego zaprezentowana została bardzo poprawnie stylistycznie, aczkolwiek Pianista mógłby uatrakcyjnić swoje wykonanie przez większe cieniowanie dynamiczne i pokazywanie różnorodności harmoniczných. W drugiej *Etiudzie Es-dur*, poprzez m.in. zbyt długie szesnastki staccato w temacie, charakter jest za mało żartobliwy (scherzando, capriccioso). Dodatkowo pojawiła się pewna maniera - za długa wartość rytmiczna pierwszej ósemki w każdym takcie. Część środkowa, w moim odczuciu, ma zbyt swobodne rubato - lepszy byłby zwarty charakter, a na tym skorzystałaby forma utworu. Jedną z najbardziej rozpoznawalnych etiud Liszta – „*La campanella*” zaprezentowana została bardzo starannie, jasnym i naturalnym dźwiękiem. Jednak podobnie jak w poprzedniej etiudzie Artysta stosuje zbyt często rubato, a nawet same zwolnienia, które niejako blokują swobodny przepływ fraz. *Etiuda E-dur nr 4* zawiera próbkę możliwości pianistycznych polegających na szybkich zmianach pozycji rąk, z czym Doktorant poradził sobie bardzo dobrze. Lekki niedosyt pozostawił mi brak „perliskości” wszystkich dźwięków oraz to, że takty z triolami szesnastkowymi zagrane zostały znacznie wolniej niż wynika to z zapisu nutowego. Kolejna *Etiuda*, także w tonacji E-dur, to Lisztowska odsłona transkrypcji skrzypcowego *Kaprysu nr 9* Paganiniego. Wykonawca przedstawia tu czytelną formę utworu, a szczególnie bardzo respektowane są zmiany dynamiczne. Melodia *Etiudy* prowadzona jest w dwudźwiękach, z których głos wyższy niestety nie zawsze jest należyście wyprowadzony. Podobnie jak w *Etiudzie nr 2* Schumanna, przebiegi trzydziestodwójkowe zawierają drobne braki precyzji. Ostatnie dzieło zawarte na płycie CD - *Etiuda a-moll* - pokazuje szerokie spektrum możliwości pianistycznych pana mgr. ZuQuan Zhou. Niezwykle skomplikowane i naszpikowane licznymi trudnościami technicznymi 11 wariacji zagrane zostały w sposób czytelny i przekonujący.

Pan mgr ZuQuan Zhou jest Artystą posiadającym dobry warsztat pianistyczny. Doktorant potrafi należyście operować planami muzycznymi, nadaje utworom właściwy charakter, dysponuje czytelną i długą frazą, potrafi grać zróżnicowaną artykulacją. Ponadto na szczególną uwagę zasługuje sam fakt wykonania 12-stu niezwykle trudnych etiud, które grane nawet pojedynczo, stanowią często wyzwanie dla pianistów.

Nagranie CD pana mgr ZuQuan Zhou oceniam pozytywnie.

Ocena części pisemnej

Praca pisemna liczy łącznie 94 strony i zawiera: streszczenie, wstęp, podziękowania, trzy rozdziały wraz z licznymi podrozdziałami, podsumowanie oraz bibliografię. Numeracja pracy została jednak błędnie wykonana i nie uwzględnia zarówno strony tytułowej, jak i oświadczeń Promotora oraz Autora pracy.

Głównym celem Doktoranta było ukazanie wpływu wirtuozerii na dzieła adaptowane Schumanna i Liszta, który został jasno przedstawiony we wstępie pracy. Zabrakło natomiast istotnych informacji

na temat metodologii pisania, dochodzenia do zawartych w dalszych rozdziałach wniosków i barwnych porównań oraz najważniejszych wykorzystanych publikacji.

Rozdział I pracy, a dokładnie jego pierwsza część, poświęcony został zagadnieniu wirtuozerii - jej znaczeniu, pochodzeniu oraz rozwojowi w muzyce instrumentalnej. W drugiej części rozdziału pan mgr Zhou skupia się na sylwetce Niccolò Paganiniego - jego biografii, utworach i osiągnięciach. Trzecia część zawiera analizę głównych cech charakteryzujących styl wirtuozowski w twórczości Paganiniego oraz opis wpływu wirtuozerii genialnego skrzypka na dalszy rozwój muzyki.

Rozdział II stanowi głównie opis sylwetek Roberta Schumanna oraz Franciszka Liszta - ich życia oraz twórczości, na którą wpływ miał Paganini. Przedstawione i omówione zostały dzieła obu wielkich muzyków i kompozytorów będące aranżacjami *Kaprysów op. 1* Paganiniego. Analiza obu twórców jest jednak nierównomierna, ponieważ Doktorant więcej miejsca poświęca twórczości Liszta niż Schumanna. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku analizy poszczególnych etud, gdzie *Etiudy nr 3 i 6* Liszta zostały potraktowane bardziej szczegółowo.

Rozdział III zawiera analizę porównawczą *Etiud* Schumanna i Liszta bazujących na *Kaprysach* Paganiniego. Ocenie, pod kątem podobieństw i różnic, poddano zarówno wykonawstwo muzyczne, jak i szczegóły odnośnie do: stylu muzycznego, ekspresji czy technik wykonawczych obejmujących liczne elementy wirtuozowskie. Końcowa część rozdziału zawiera wnioski dotyczące obydwu adaptacji *24 Kaprysów* Paganiniego, ich stylistyki i dalszego wpływu na rozwój muzyki okresu romantyzmu.

W zakończeniu Doktorant przekazuje własną opinię, w której zawiera informacje oraz swoje spostrzeżenia na temat realizacji założeń, jakie przyświecały mu przy pisaniu pracy.

Praca doktorska napisana jest w większości poprawną polszczyzną, jednak Doktorant nie ustrzegł się w swojej dysertacji błędów stylistycznych i językowych. Niektóre fragmenty są wręcz „przejaskrawione” pod kątem językowym, co wynika najprawdopodobniej z błędnego lub wręcz dosłownego tłumaczenia pracy z języka angielskiego. Widoczne są także liczne błędy edytorskie, jak tzw. „sieroty”, czy połączone wyrazy. Brakuje imion przy pierwszych użyciach nazwisk wielu muzyków. Niewłaściwe jest również rozpoczynanie kolejnego rozdziału na tej samej stronie, co poprzedni - miało to miejsce w przypadku rozdziału nr 2 oraz podsumowania.

Zastrzeżenia budzi kolejno dobór przykładów muzycznych wklejonych jako obrazy nutowe. Obrazy te nie są właściwie opisane - brakuje w nich wskazania numerów taktów z danego utworu oraz numeracji całego fragmentu nutowego, przez co nie wiadomo, gdzie w tekście można znaleźć odniesienie do danego przykładu. Kilkukrotnie opis w pracy nie dotyczył wklejonego w pobliżu obrazu nutowego. Dowodzi to, że nie wszystkie przykłady zostały dobrze dobrane. Niestety również w rozdziałach nr 2 i 3 zostało zaprezentowanych kilka dokładnie takich samych obrazów, choć dla wzbogacenia pracy, można było skorzystać z wielu innych, zawartych w utworach Schumanna i Liszta.

Dużym niedociągnięciem w rozprawie doktorskiej jest drastycznie mała liczba przypisów. Pan mgr Zhou w swojej bibliografii wymienia 27 pozycji, a w pracy można znaleźć zaledwie 36 przypisów. Tak skromne ich zastosowanie budzi wątpliwości, czy Doktorant zna w ogóle zasady ich stosowania. W tekście pojawia się kilka cytatów, które nie zostały okraszone przypisami, to samo dotyczy wielu informacji, które Autor nie mógł pozyskać samodzielnie, a jedynie oprzeć się na jakimś materiale źródłowym. Kolejnym brakiem, obok którego nie można przejść obojętnie, jest brak wskazania konkretnego wydania materiałów nutowych. Na próżno szukać tej informacji zarówno w rozdziałach 2 i 3, w których Doktorant prezentuje liczne przykłady nutowe, czy w samej bibliografii, gdzie taka informacja wręcz jest niezbędna. Bibliografia, choć na pierwszy rzut oka bogata, nie została w pełni wykorzystana w pracy. Aż jedenaście publikacji nie zostało nigdzie wskazanych w żadnym z przypisów, za to cztery pozycje z przypisów nie zostały wymienione w bibliografii. Są to rażące zaniedbania, które niejednokrotnie wpływają na oceny powszednich prac licencjackich, czy magisterskich i w pracy doktorskiej nie powinny mieć miejsca.

Praca pisemna jest interesująca i oceniam ją pod kątem merytorycznym pozytywnie, jednak nie posiada wielu elementów odkrywczych, które stanowiłyby istotny wkład w dziedzinę sztuki muzycznej. Analiza *Studien nach Capricen von Paganini op. 3* Roberta Schumanna i *Grandes études de Paganini S.141* Franciszka Liszta wykonana przez mgr ZuQuan Zhou zawiera trafne spostrzeżenia oraz logiczne wnioski.

Część opisowa wystawia świadectwo Doktorantowi głębokiego zaangażowania w podjętą tematykę i może stanowić ciekawą oraz inspirującą lekturę dla wykonawców wyżej wymienionej literatury muzycznej.

KONKLUZJA

Praca doktorska pana mgr. ZuQuan Zhou pt. „Rezonans Kaprysów op. 1 Niccolò Paganiniego w *Studien nach Capricen von Paganini op. 3* Roberta Schumanna i *Grandes études de Paganini S.141* Franciszka Liszta – różnorodność wirtuozerii i ekspresji w okresie Romantyzmu” - część pisemna wraz z dziełem artystycznym dowodzi właściwego poziomu jego wykonawstwa oraz umiejętności przeprowadzenia trafnej analizy tekstu muzycznego z punktu widzenia odtwórcy (pianisty). Biorąc pod uwagę powyższe **pracę przyjmuję** i stwierdzam, że spełnia ona wymagania art. 187 Ustawy z dnia 20.07.2018 roku. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.).

dr hab. Gracjan Szymczak